

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
ELEANOR SHARPSTON IŠVADA,
pateikta 2018 m. liepos 5 d.¹

Byla C-305/17

**FENS spol. s r.o.
prieš**

Slovenská republika – Úrad pre reguláciu sieťových odvetví

(*Okresný súd Bratislava II* (Bratislavos antrasis apylinkės teismas, Slovakija) prašymas priimti
prejudicinį sprendimą)

„Laisvas prekių judėjimas – Eksporto muitai – Muitams lygiaverčio poveikio mokėjimai –
Vidaus mokesčiai – Tinklo paslaugų mokestis už elektros energijos perdavimą“

1. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su vienu iš vidaus rinkos ramsčių, t. y. laisvu prekių judėjimu. Pateikti prejudiciniai klausimai yra susiję su šios laisvės vidaus ir išorės aspektų pagrindu – muitų sąjunga. Šios bylos ypatumas yra tas, kad ji suteikia Teisingumo Teismui progą apsvarstyti du klasikinius vidaus rinkos elementus, t. y. muitams lygiaverčio poveikio mokėjimus ir vidaus mokesčių taisykles, konkrečiai taikomas elektros energijos rinkoje.

Teisinis pagrindas

Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo

2. SESV 28 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „Sąjunga apima visą prekybą prekėmis apimančią muitų sąjungą, kurioje tarp valstybių narių uždraudžiami importo ir eksporto muitai bei visi lygiaverčio poveikio mokėjimai, o jų santykiams su trečiosiomis šalimis nustatomas bendrasis muitų tarifas“.

3. SESV 30 straipsnyje nustatyta, kad „[v]alstybių narių tarpusavio prekyboje uždraudžiami importo ir eksporto muitai ir lygiaverčio poveikio mokėjimai. Šis draudimas galioja ir fiskalinio pobūdžio muitams“.

4. Pagal SESV 110 straipsnį „[j]okia valstybė narė tiesiogiai ar netiesiogiai neapmokestina kitų valstybių narių gaminių jokiais savo vidaus mokesčiais, didesniais už tuos, kuriais ji tiesiogiai ar netiesiogiai apmokestina panašius vietos gaminius“.

¹ Originalo kalba: anglų.

Direktyva 2003/54

5. Direktyva 2003/54 nustatomos bendros elektros energijos gamybos, perdavimo, paskirstymo ir tiekimo taisyklės².

6. Pagal 2 straipsnio 3 punktą perdavimas – tai „elektros energijos transportavimas ypač aukštos ir labai aukštos įtampos tinklų sujungimo sistema, siekiant pristatyti ją galutiniam vartotojui ar paskirstytojams, išskyrus tiekimą“.

7. 9 straipsnio c punkte numatyta, kad perdavimo sistemos operatoriai „turi užtikrinti elektros energijos sistemos saugumą, patikimumą ir efektyvumą“. Šiomis aplinkybėmis „[p]erdavimo sistemos operatorių priimtoms taisyklės, kuriomis siekiama subalansuoti elektros energijos sistemą, turi būti objektyvios, skaidrios ir nediskriminuojančios ir apimti taisykles, reglamentuojanči[as] tvarką, pagal kurią imamas mokestis iš jų tinklų sistemos vartotojų už energijos neatitikimą“³.

Direktyva 2005/89

8. Direktyvoje 2005/89 nustatomos priemonės, skirtos užtikrinti elektros energijos tiekimo saugumui, kad būtų garantuotas sklandus elektros vidaus rinkos veikimas, taip pat atitinkamas gamybos pajėgumų lygis, tinkama pasiūlos ir paklausos pusiausvyra ir vidaus rinkos vystymuisi tinkamas valstybių narių tinklų sujungimo laipsnis. Joje taip pat įtvirtinama sistema, pagal kurią valstybės narės sukuria skaidrią, stabilią ir nediskriminacinę elektros energijos tiekimo saugumo politiką, suderinamą su konkurencingos elektros vidaus rinkos poreikiais⁴.

9. Pagal šios direktyvos 5 straipsnį valstybės narės imasi atitinkamų priemonių, siekdamos išlaikyti elektros paklausos ir turimų gamybos pajėgumų pusiausvyrą.

Nacionalinė teisė

10. *Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 317/2007 Z. z., ktorým sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie trhu s elektrinou* (Slovakijos Respublikos vyriausybės nutarimas Nr. 317/2007 dėl elektros energijos rinkos funkcionavimo taisyklių, toliau – Nutarimas dėl elektros energijos), galiojusio klostantis pagrindinės bylos aplinkybėms, 12 straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad tuo atveju, kai elektros energija eksportuojama, eksportuotojas turi mokėti tinklo paslaugų mokestį, nebent jis galėtų įrodyti, kad eksportuota elektros energija prieš tai buvo importuota į tai, kas vadinama „nustatyta teritorija“⁵.

Faktinės aplinkybės, procesas ir prejudiciniai klausimai

11. *FENS spol. s r.o.*, ieškovė pagrindinėje byloje, yra pirminės ieškovės *Korlea Invest a.s.* (toliau – *Korlea*) teisių perėmėja šioje byloje.

2 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 96/92/EB (OL L 176, 2003, p. 37; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 211), 1 straipsnis. Nuo 2011 m. kovo 3 d. ji buvo panaikinta 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (OL L 211, 2009, p. 55).

3 11 straipsnio 7 dalis.

4 2006 m. sausio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/89/EB dėl priemonių siekiant užtikrinti elektros energijos tiekimo saugumą ir investicijas į infrastruktūrą (OL L 33, 2006, p. 22) 1 straipsnis.

5 T. y. Slovakijos Respublikos teritorija, kurioje perdavimo sistemos ar paskirstymo sistemos valdytojas privalėjo užtikrinti elektros energijos perdavimą arba paskirstymą (*Zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov* (įstatymas Nr. 251/2012 dėl energetikos, kuriuo iš dalies keičiami ir papildomi kai kurie įstatymai) 2 straipsnio a punktas).

12. Bendrovei *Korlea* buvo leista veikti Slovakijos elektros energijos sektoriuje kaip tiekėjai, ir jos veikla buvo susijusi su elektros energijos supirkimu, rinkodara ir eksportu. Šiomis aplinkybėmis minėta ieškovė su bendrove *Slovenské elektrárne a.s.* (Slovakijos bendrovė, veikianti elektros energijos gamybos sektoriuje) sudarė pagrindų sutartį dėl elektros energijos pirkimo ir pardavimo, kuri įsigaliojo 2006 m. rugpjūčio 15 d., ir atskiras elektros energijos tiekimo sutartis. 2008 m. sausio 16 d. *Korlea* su bendrove *Slovenská elektrizačná prenosová sústava a.s.* (Slovakijos bendrovė, valdanti nacionalinį elektros energijos perdavimo tinklą) sudarė elektros energijos perdavimo sutartį dėl elektros energijos perdavimo jungiamosiomis linijomis ir perdavimo paslaugų valdymo ir teikimo. Pagal perdavimo sutartį *Korlea* už tinklo paslaugų, susijusių su elektros energijos eksportu, teikimą įsipareigojo mokėti mokesť, apskaičiuotą pagal Nutarimo dėl elektros energijos 12 straipsnio 9 dalį, išskyrus tuos atvejus, jei įrodytų, kad eksportuota energija prieš tai buvo importuota į Slovakiją.

13. *Korlea* sumokėjo 6 815 853,415 EUR perdavimo bendrovei kaip tinklo paslaugų mokesť už elektros energijos eksportą už laikotarpį nuo 2008 m. sausio 1 d. iki 2008 m. gruodžio 31 d. Ši suma buvo paskaičiuota remiantis 2007 m. gruodžio 4 d. *Úrad pre reguláciu sieťových odvetví* (Energetikos reguliavimo institucija, toliau – *ÚRSO*), t. y. atsakovės pagrindinėje byloje kartu su Slovakijos Respublika, sprendimu.

14. 2008 m. spalio 13 d. raštu *Korlea* paprašė perdavimo bendrovės ir kompetentingos institucijos nebetaikyti šio mokesčio ir grąžinti jau sumokėtas sumas. 2008 m. spalio 30 d. raštu perdavimo bendrovė atmetė šį prašymą.

15. *Korlea* pareiškė *ÚRSO* ieškinį dėl žalos atlyginimo. Ji teigė, kad tinklo paslaugų mokesťis yra muitui lygiaverčio poveikio mokėjimas. Jis buvo taikomas tik Slovakijoje pagamintai elektros energijai, kuri buvo eksportuojama, o ne elektros energijai, kuri anksčiau buvo importuota į Slovakiją, o vėliau reeksportuota. *ÚRSO* teigė, kad nagrinėjamas mokesťis buvo laikinas ir kad jo tikslas buvo užtikrinti Slovakijos elektros tinklo eksploatavimo saugumą, patikimumą ir stabilumą.

16. Ieškinys buvo atmestas 2011 m. vasario 4 d. sprendimu. *Korlea* pateikė apeliacinį skundą *Krajský súd* (apygardos teismas, Slovakija); pastarasis teismas tą sprendimą panaikino ir grąžino bylą *Okresný súd Bratislava II* (Bratislavos antrasis apylinkės teismas, Slovakija, toliau – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas).

17. Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori žinoti, ar Nutarimo dėl elektros 12 straipsnio 9 dalis atitinka SESV 28 ir 30 straipsnius. Todėl prašo priimti prejudicinį sprendimą tokiais klausimais:

- „1. Ar SESV 30 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip [Nutarimo dėl elektros energijos] 12 straipsnio 9 dalis, pagal kurią nustatomas specialus mokesťis už elektros energijos eksportą iš Slovakijos Respublikos teritorijos, nedarant skirtumo, ar tai yra elektros energijos eksportas iš Slovakijos Respublikos į Europos Sąjungos valstybes nares, ar į trečiąsias šalis, jei elektros energijos eksportuotojas neįrodo, kad eksportuota elektros energija į Slovakijos Respublikos teritoriją buvo importuota, t. y. mokesťis taikomas tik Slovakijos Respublikoje pagamintai elektros energijai, kuri buvo eksportuota iš Slovakijos Respublikos teritorijos?
2. Ar mokesťis, kaip antai nustatytas Nutarimo dėl elektros energijos 12 straipsnio 9 dalyje, t. y. mokesťis, taikomas tik Slovakijos Respublikoje pagamintai elektros energijai ir tuo pačiu metu eksportuotai iš Slovakijos Respublikos teritorijos, nedarant skirtumo tarp eksporto į trečiąsias šalis ir eksporto į Europos Sąjungos valstybes nares, yra muitui lygiaverčio poveikio mokėjimas, kaip tai suprantama pagal SESV 28 straipsnio 1 dalį?
3. Ar tokia nacionalinės teisės nuostata kaip Nutarimo dėl elektros energijos 12 straipsnio 9 dalis, yra suderinama su SESV 28 straipsnyje įtvirtintu laisvo prekių judėjimo principu?“

18. Rašytines pastabas pateikė FENS, Nyderlandų ir Slovakijos vyriausybės ir Europos Komisija. FENS ir Komisija per 2018 m. balandžio 19 d. posėdį pateikė pastabas žodžiu.

Vertinimas

Ivadinės pastabos

Elektros energija kaip „prekės“

19. Tam, kad patektų į SESV nuostatų dėl laisvo prekių judėjimo taikymo sritį, pagrindinėje byloje nagrinėjama prekė turi patekti į kategoriją „prekės“. Teisingumo Teismas „prekes“ apibrėžė kaip „gaminius, kuriuos galima įvertinti pinigais ir kurie patys gali būti komercinių sandorių objektas“⁶.

20. Teisingumo Teismas jau yra pripažinęs, kad elektros energija, nepaisant to, kad yra nematerialaus pobūdžio, reiškia „prekes“, kaip tai suprantama pagal SESV⁷. Iš to išplaukia, kad elektros energijai yra taikomos toje Sutartyje nustatytos taisyklės dėl laisvo prekių judėjimo ir muitų sąjungos.

21. Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad renkant mokestį ne už pačią prekę, bet už su preke susijusią būtiną veiklą (pavyzdžiui, tinklo paslaugas šiuo atveju), šis mokestis gali patekti į laisvo prekių judėjimo nuostatų taikymo sritį. Kai mokestis yra skaičiuojamas remiantis perduotų kilovatvalandžių skaičiumi, o ne perdavimo atstumu ar bet koku kitu tiesiogiai su perdavimu susijusiu kriterijumi, jis turi būti vertinamas kaip taikomas pačiai prekei⁸.

Taikytina teisė

22. Tai, kad nacionalinis teismas, kalbant formaliai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą suformulavo nurodydamas tam tikras Sąjungos teisės nuostatas, netrukdo Teisingumo Teismui pateikti šiam teismui išsamaus išaiškinimo, kuris gali būti naudingas sprendimui jo nagrinėjamoje byloje priimti, neatsižvelgiant į tai, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apie tai užsimena savo pateiktuose klausimuose. Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į bylos dalyką, turi iš visos nacionalinio teismo pateiktos informacijos, ypač iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų, išrinkti aiškintinus Sąjungos teisės klausimus⁹.

23. Nagrinėjamu atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamu ieškiniu FENS iš esmės prašo atlyginti žalą, kurią teigia patyrusi *Korlea*, nes sumokėjo tinklo paslaugų mokestį už elektros energijos eksportą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti dėl Nutarimo dėl elektros energijos nuostatų, kuriomis remiantis šis mokestis nustatytas, suderinamumo su SESV 28 ir 30 straipsniais¹⁰.

24. Vis dėlto, atsižvelgiant į ginčą pagrindinėje byloje, reikia išnagrinėti, ar kitos pirminės ar antrinės teisės nuostatos, t. y. SESV 110 straipsnis ir direktyvos 2003/54 ir 2005/89, taip pat gali būti svarbios.

6 1968 m. gruodžio 10 d. Sprendimas *Komisija / Italija*, 7/68, EU:C:1968:51, p. 428.

7 Žr., *inter alia*, 1994 m. balandžio 27 d. Sprendimo *Almelo*, C-393/92, EU:C:1994:171, 28 punktą.

8 Šiuo klausimu žr. 2008 m. liepos 17 d. Sprendimo *Essent Netwerk Noord ir kt.*, C-206/06, EU:C:2008:413, 43 ir 44 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją.

9 Žr., pvz., 2016 m. rugsėjo 29 d. Sprendimo *Essent Belgium*, C-492/14, EU:C:2016:732, 43 punktą.

10 Klostantis bylos aplinkybėms SESV dar negaliojo. Vis dėlto, kadangi atitinkamų nuostatų turinys nepakito, aiškumo sumetimais pateiksiu nuorodas į SESV nuostatas, o ne į EB sutarties nuostatas.

25. Šiuo klausimu Nyderlandų vyriausybė teigia, kad nagrinėjamas mokestis patenka į Direktyvos 2003/54 11 straipsnio 7 dalies, pagal kurią leidžiama patvirtinti mokesčius siekiant subalansuoti perdavimo sistemą, taikymo sritį. Todėl turėtų būti nagrinėjamas jos suderinamumas su Sąjungos teise atsižvelgiant į šią direktyvą, o ne į pirminę Sąjungos teisę.

26. Teisingumo Teismas yra pareiškęs, kad, kai klausimo reglamentavimas išsamiai suderintas Sąjungos lygiu, visos su juo susijusios nacionalinės priemonės turi būti vertinamos atsižvelgiant į tokios suderinimo priemonės, o ne į pirminės teisės nuostatas¹¹. Kiek tai susiję su laisvu prekių judėjimu, iš jurisprudencijos matyti, kad šis principas pripažįstamas taikant SESV 34–36 straipsnius, kurie susiję su importo ir eksporto tarp valstybių narių kiekybiniais apribojimais¹². Iš šios Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad jei Nyderlandų vyriausybės pastabos yra teisingos, būtina sutelkti dėmesį į Direktyvos 2003/54 nuostatas, o ne į laisvo prekių judėjimo nuostatas.

27. Vis dėlto nedelsiant kylanti problema yra ta, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikė Teisingumo Teismui būtinos informacijos, ar priemonės, kuriomis remiantis taikomas aptariamasis mokestis, yra susijusios su konkrečia Direktyvos 2003/54 nuostata. Jei taip, Teisingumo Teismas turi jurisdikciją aiškinti Direktyvą 2003/54 tam, kad nustatytų, ar minėta direktyva užtikrintas suderinimas yra išsamus ir užkerta kelią patikrinimui, ar nagrinėjami nacionalinės teisės aktai yra draudžiami pagal SESV 28 ir 30 straipsnius.

28. Atliekant tokį vertinimą Teisingumo Teismas nagrinėja teises aplinkybes, kuriomis buvo priimtas suderinantis teisės aktas, jo pobūdį, juo siekiamus tikslus ir turinį¹³.

29. Elektros energijos vidaus rinkos sukūrimas yra nuolatinis procesas. Direktyva 2003/54, galiojusi pagrindinės bylos faktinių aplinkybių klostymosi metu, buvo antrasis žingsnis šia linkme, nes ja buvo panaikintas pirmasis teisės aktas, priimtas šioje srityje, t. y. Direktyva 96/92¹⁴. Direktyvos 2003/54 priėmimu buvo siekiama užtikrinti vienodas sąlygas visiems rinkos dalyviams¹⁵. Vis dėlto elektros energijos vidaus rinkos suformavimo procedūra ja nebuvo užbaigta, ir ji buvo panaikinta Direktyva 2009/72¹⁶. Ši direktyva savo ruožtu taip pat bus keičiama, siekiant, kaip nurodo Komisija, „pritaikyti dabartines rinkos taisykles prie naujų rinkos realijų, leidžiant elektros energijai laisvai keliauti ten, kur jos labiausiai reikia, kai jos labiausiai reikia, per neiškraipytų kainų signalus“¹⁷.

30. Taigi aplinkybės, kuriomis buvo priimta Direktyva 2003/54, atspindi besitęsiantį suderinimo procesą, kuris dar turi būti užbaigtas, o ne išsamų suderinimą.

11 2014 m. liepos 1 d. Sprendimo *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, 57 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija.

12 Žr., *inter alia*, 2014 m. liepos 1 d. Sprendimo *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, 57 ir paskesnius punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją; 2003 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Deutscher Apothekerverband*, C-322/01, EU:C:2003:664, 64 ir 65 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją.

13 Šiuo klausimu žr. 2001 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *DaimlerChrysler*, C-324/99, EU:C:2001:682, 42 punktą.

14 1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (OL L 27, 1997, p. 20; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 3).

15 Komisijos nuomonė pagal EB sutarties 251 straipsnio 2 dalies trečios pastraipos c punktą dėl Europos Parlamento padarytų pakeitimų Tarybos priimtoje bendrojoje pozicijoje dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 96/92/EB, kuria iš dalies keičiamas Komisijos pasiūlymas pagal EB sutarties 250 straipsnio 2 dalį, 2003 m. liepos 23 d., COM(2003) 429 *final*.

16 Direktyvos 2009/72 2 ir 4 konstatuojamosios dalys.

17 Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (nauja redakcija), 2016 m. lapkričio 30 d., COM(2016) 864 *final*, p. 4.

31. Be to, man atrodo, kad direktyvų (kaip suderinimo priemonės pagal SESV 288 straipsnį, valstybėms narėms paliekančios galimybę pasirinkti formą ir metodus reikalaujamiems rezultatams pasiekti) teisinis pobūdis prieštarauja išvadai, kad šiomis direktyvomis siekiama išsamiai suderinti elektros energijos rinką¹⁸. Kalbant apie Direktyvą 2003/54, tokį požiūrį patvirtina jos teisinis pagrindas, t. y. Sutarties straipsniai dėl įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas kartu su dabartiniu SESV 114 straipsniu dėl teisės aktų derinimo. Per teismo posėdį Komisija taip pat išreiškė nuomonę, kad šia direktyva atliktas suderinimas yra dalinis.

32. Pereinant prie Direktyvos 2003/54 tikslų ir turinio pažymėtina, kad šia priemone nustatomos bendros taisyklės, skirtos elektros energijos gamybai, perdavimui ir tiekimui¹⁹.

33. Taigi Direktyvoje 2003/54 numatyta, kad valstybės narės paskiria perdavimo sistemos operatorius, galinčius priimti objektyvias, skaidrias ir nediskriminuojančias taisykles, kuriomis siekiama subalansuoti elektros energijos sistemą ir pagal kurias imamas mokestis iš tinklų sistemos vartotojų už energijos neatitikimą. Taisyklės ir tarifai, kuriais vadovaujantis teikiamos šios paslaugas, nustatomos nediskriminuojančiu ir išlaidas atspindinčiu būdu ir turi būti skelbiami viešai²⁰. Valstybių narių paskirtos reguliavimo institucijos atsako už tai, kad iki jų įsigaliojimo būtų nustatyta ar patvirtinta bent ta metodika, pagal kurią apskaičiuojami ar nustatomi perdavimo tarifai²¹.

34. Dėl šios direktyvos tikslo ir turinio, manau, kad jie yra panašūs į tai, ką būtų galima laikyti visišku suderinimu. Tačiau, kalbant apie perdavimo tarifus, kompetentingos valdžios institucijos turi tam tikrą veikimo laisvę. Todėl nematau, kad šiomis nuostatomis atliktas suderinimas buvo pakankamai išsamus, kad užkirstų galimybę išnagrinėti, ar toks teisės aktas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, yra suderinamas su SESV 28 ir 30 straipsniais.

35. Teisingumo Teismo jurisprudencija taip pat nukreipia šia linkme. Teisingumo Teismas išaiškino Direktyvos 2003/54 nuostatas kartu su nuostatomis dėl laisvo prekių judėjimo, siekdamas įvertinti nacionalinių priemonių dėl nemokamo žaliosios elektros energijos paskirstymo suderinamumą²². Iš to matyti, kad tomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas *nemanė*, kad Direktyva 2003/54 atliktas suderinimas yra išsamus²³.

36. Taigi darau išvadą, kad Direktyva 2003/54 atliktas suderinimas nebuvo toks, kuris gali užkirsti galimybę išnagrinėti, ar tokia teisės norma, kaip antai nagrinėjama šioje byloje, yra suderinama su pirminės teisės nuostatomis, visų pirma SESV 28 ir 30 straipsniais. Esminė šių nuostatų svarba yra ta, kad Sutartimi siekiama užkirsti kelią bet kokiam galimam jų nesilaikymui, užkertant galimybes jų išvengti muitų ir mokesčių priemonėmis²⁴.

37. Tie patys argumentai, mano nuomone, yra taikytini Direktyvai 2005/89, kuriais Slovakijos vyriausybė rėmėsi, siekdama pateisinti nagrinėjamą mokestį kaip priemonę, priimtą siekiant užtikrinti energijos tiekimo saugumą ir investicijas į infrastruktūrą.

18 Vis dėlto neketinu siūlyti, kad direktyva užtikrinamas suderinimas jokiū būdu negali kliudyti nagrinėti, ar nacionalinės teisės aktai, kurie patenka į šios direktyvos taikymo sritį, yra suderinami su pirminės teisės aktais. Tai prieštarautų Teisingumo Teismo požiūriui 1993 m. spalio 12 d. Sprendime *Vanacker ir Lesage*, C-37/92, EU:C:1993:836.

19 1 straipsnis.

20 11 straipsnio 7 dalis.

21 23 straipsnio 2 dalis.

22 2016 m. rugsėjo 29 d. Sprendimo *Essent Belgium*, C-492/14, EU:C:2016:732, 119 punktą.

23 Byloje, susijusioje su 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją, iš dalies keičiančia bei vėliau panaikinančia Direktyvas 2001/77/EB ir 2003/30/EB (OL L 140, 2009, p. 16), kuria nustatoma bendra sistema, skirta skatinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimui, Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad direktyva nebuvo atliktas toks suderinimas, kuris užkirstų kelią patikrinimui, ar nacionalinės teisės aktai, galintys riboti žaliosios elektros energijos importą iš kitų valstybių narių, yra suderinami su SESV 34 straipsniu. Žr. 2014 m. liepos 1 d. Sprendimo *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, 56–64 punktus.

24 Dėl šių nuostatų esminio vaidmens žr. 1969 m. liepos 1 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, 24/68, EU:C:1969:29, 4 ir 5 punktus.

38. Direktyva 2005/89 buvo priimta tomis pačiomis aplinkybėmis kaip ir Direktyva 2003/54, ir yra tokio paties teisinio pobūdžio (žr. šios išvados 29–31 punktus ir Direktyvos 2005/89 1 ir 3 konstatuojamąsias dalis).

39. Direktyva 2005/89 siekiama užtikrinti stabilią sistemą iš tiesų veikiančiai, integruotai elektros energijos rinkai sukurti, suteikiant tinkamų iniciatyvų galimybes rinkos dalyviams siekiant užtikrinti tiekiamą ir investicijas²⁵. Todėl joje įtvirtinama sistema, pagal kurią valstybės narės sukuria skaidrią, stabilią ir nediskriminuojančią elektros energijos tiekimo saugumo politiką, suderinamą su konkurencingos elektros energijos vidaus rinkos poreikiais²⁶. 5 straipsnyje, kuriuo remiasi Slovakijos vyriausybė, nurodoma, kad valstybės narės imasi „atitinkamų priemonių“. Atrodo, kad valstybės narės išlaiko tam tikrą diskreciją šioje srityje, dėl to suderinimo procesas nėra baigtas.

40. Taigi, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo jurisprudenciją, nurodytą šios išvados 35 ir 36 punktuose, galima daryti išvadą, kad Direktyva 2005/89 atliktas suderinimas nebuvo toks, kad būtų užkirsta galimybė išnagrinėti, ar tokia teisės norma, kaip nagrinėjama šioje byloje, yra suderinama su pirminės teisės nuostatomis, visų pirma su SESV 28 ir 30 straipsniais.

Prejudiciniai klausimai

41. Savo trimis klausimais, kuriuos geriausia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar toks mokestis, kaip taikomas už tinklo paslaugų teikimą elektros energijos eksporto atveju pagal Nutarimo dėl elektros energijos 12 straipsnio 9 dalį, yra muitui lygiaverčio poveikio mokėjimas ir dėl to draudžiamas pagal nuostatas dėl laisvo prekių judėjimo, konkrečiau kalbant, pagal SESV 28 ir 30 straipsnius.

42. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas mokestis taikomas neatsižvelgiant į tai, ar elektros energija yra eksportuojama į kitas valstybes nares, ar į trečiąsias šalis.

SESV 28 ir 30 straipsnių taikymas eksporto į trečiąsias šalis mokesčiams

43. SESV 28 straipsnio 1 dalyje nustatyti esminiai principai, susiję su laisvu prekių judėjimu ir muitų sąjunga, vidaus ir išorės lygmeniu. SESV 30 straipsnis susijęs su muitų sąjungos vidaus aspektais: draudžiama tarp valstybių narių taikyti maito mokesčius importui ir eksportui ir maitams lygiaverčio poveikio mokėjimus²⁷.

44. Ar pagrindinės bylos faktinės aplinkybės visiškai patenka į SESV 28 straipsnio 1 dalies ir 30 straipsnio taikymo sritį? 30 straipsnis nagrinėjamam mokesčiui gali būti taikomas tiek, kiek šis mokestis yra susijęs su elektros energija, skirta eksportuoti į kitas valstybes nares. Kalbant apie prekybą su trečiosiomis šalimis pažymėtina, kad SESV nėra specialių nuostatų, panašių į tas, kuriomis draudžiami maitams lygiaverčio poveikio mokėjimai valstybių narių tarpusavio prekyboje. Taigi kyla klausimas, ar tokį patį poveikį turinčius mokesčius taip pat draudžiama taikyti prekyboje su šiomis šalimis.

25 Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl priemonių siekiant užtikrinti elektros energijos tiekimo saugumą ir investicijas į infrastruktūrą (SEC(2003) 1368), 2003 m. gruodžio 10 d., COM(2003) 740 *final*, p. 2.

26 1 straipsnio 2 dalis.

27 Jurisprudencijoje pripažinta, kad draudimai, nustatyti abiejų šių nuostatų, veikia tiesiogiai. Šiuo klausimu žr. 1970 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *SACE*, 33/70, EU:C:1970:118, 10 punktą, kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad, pasibaigus pereinamajam laikotarpiui (1968 m. liepos 1 d.), draudimas, nustatytas EEB sutarties 9 ir 13 straipsniuose (dabar – SESV 28 ir 30 straipsniai), pagal savo pobūdį veikia tiesiogiai.

45. Remdamasis EEB sutarties 9 straipsniu (dabar – SESV 28 straipsnis) ir bendra prekybos politika, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad tiek ES muitų teritorijos vientisumui, tiek bendrosios prekybos politikos vieningumui būtų labai pakenkta, jei valstybėms narėms būtų leidžiama vienašališkai nustatyti muitams lygiaverčio poveikio mokėjimus *importui* iš trečiųjų šalių²⁸.

46. Tokia išvada, mano nuomone, logiškai taip pat turėtų būti taikoma muitams lygiaverčio poveikio mokėjimams *eksporto* į trečiąsias šalis atveju.

47. Remiantis SESV 207 straipsniu, bendra prekybos politika turi būti grindžiama vienodais principais, ypač, be kita ko, eksporto politikos atžvilgiu. Bendrijos muitinės kodekse importo ir eksporto maito mokesčiai apibrėžiami identišškai kaip apimantys tiek maito mokesčius, tiek muitams lygiaverčio poveikio mokėjimus už prekių importą ir eksportą²⁹. Šio kodekso 161 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta, kad įforminus eksporto procedūrą Sąjungos prekes leidžiama išgabenti iš Sąjungos muitų teritorijos ir kad eksporto atveju atitinkamais atvejais taikomas apmokestinimas eksporto maitais.

48. Be to, savo pirmoje nuomonėje, pateiktoje remiantis (dabartinės) SESV 218 straipsnio 11 dalimi, Teisingumo Teismas nusprendė, kad eksporto politika priskiriama (tuometinės) Bendrijos kompetencijai³⁰. Toks aiškinimas atitinka Romos sutartimi įsteigtos muitų sąjungos struktūrą. Sutartimis Europos Sąjungai ir jos institucijoms pavedama ginti Europos Sąjungos prekybinius interesus išorės lygmeniu. Leidus valstybėms narėms vykdyti savo prekybos politiką su kitais pasaulio regionais (ir atitinkamai siekti savo interesų), lygiagrečiai imantis veiksmų Europos Sąjungos lygmeniu, kiltų aiški grėsmė šiai esminei funkcijai³¹. Šiuo metu SESV 3 straipsnio 1 dalies a ir e punktai aiškiai patvirtina, kad Europos Sąjunga turi išimtinę kompetenciją spręsti dėl muitų sąjungos ir bendros prekybos politikos.

49. Iš to matyti, kad valstybės narės negali vienašališkai nustatyti muitams lygiaverčio poveikio mokėjimų už eksportą į trečiąsias šalis. Jeigu pagrindinėje byloje nagrinėjamas mokestis būtų laikytinas tokiu mokesčiu, jis būtų uždraustas, neatsižvelgiant į tai, ar taikomas eksportui į valstybes nares, ar į trečiąsias šalis³².

Klasifikavimas kaip muitams lygiaverčio poveikio mokėjimo

50. Sutartimi siekiama nustatyti muitų ir jiems lygiaverčio poveikio mokėjimų panaikinimo taisyklės taikymo sritį bei poveikį, kad būtų ne tiktai panaikinta jais užtikrinama apsauga, bet ir užtikrintas laisvas prekių judėjimas. Muitų draudimą išplečiant taip, kad jis apimtų ir muitams lygiaverčio poveikio mokėjimus, siekiama papildyti draudimą sudaryti prekybos apribojimus, atsirandančius taikant tokius mokėjimus, taip padidinant šio draudimo efektyvumą. Sąvoka „muitams lygiaverčio poveikio

28 1995 m. spalio 5 d. Sprendimo *Aprile*, C-125/94, EU:C:1995:309, 34 punktas.

29 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą (OL L 302, 1992, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 4 t., p. 307), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2006 m. lapkričio 20 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1791/2006, dėl Bulgarijos ir Rumunijos stojimo adaptuojančiu tam tikrus reglamentus ir sprendimus laisvo prekių judėjimo, laisvo asmenų judėjimo, bendrovių teisės, konkurencijos politikos, žemės ūkio (įskaitant veterinarijos ir fitosanitarijos teisės aktus), transporto politikos, mokesčių, statistikos, energetikos, aplinkos, bendradarbiavimo teisingumo ir vidaus reikalų srityse, muitų sąjungos, išorės santykių, bendros užsienio ir saugumo politikos bei institucijų srityse (OL L 363, 2006, p. 1), 4 straipsnio 10 ir 11 punktai. Šis reglamentas buvo panaikintas 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 450/2008, nustatančiu Bendrijos muitinės kodeksą (Modernizuotas muitinės kodeksas) (OL L 145, 2008, p. 1), iš dalies taikomu nuo 2008 m. birželio 24 d. 4 straipsnio 15 ir 16 punktai, apibrėžiantys importo ir eksporto maitus, ir dauguma nuostatų, susijusių su eksportu iš muitų teritorijos, tuo metu neįsigaliojo (minėto reglamento 188 straipsnio 1 ir 2 dalis). Šis reglamentas buvo panaikintas 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas (OL L 269, 2013, p. 1).

30 1975 m. lapkričio 11 d. Nuomonė 1/75 (*EBPO sutartis – Vietos išlaidų norma*), EU:C:1975:145, p. 1362.

31 Žr. mano išvados byloje, kurioje pateikta Nuomonė 2/15 (ES ir Singapūro Respublikos laisvosios prekybos susitarimas), EU:C:2016:992, 96 punktą.

32 Yra skirtumas tarp muitų ir lygiaverčio poveikio mokėjimų, taikomų, viena vertus, prekėms, kurios eksportuojamos į kitas valstybes nares, ir, kita vertus, prekėms, kurios eksportuojamos į trečiąsias šalis ir taip išvežamos iš Europos Sąjungos muitų teritorijos: pirmuoju atveju draudimas taikomas ir valstybėms narėms, ir ES institucijoms (SESV 30 straipsnis), o antruoju atveju – tik valstybėms narėms, nes jie priklauso išiminei Europos Sąjungos kompetencijai.

mokėjimai“ nebuvo apibrėžta pirminėje teisėje, tačiau aiškinama jurisprudencijoje nuo pat Europos integracijos pradžios kaip: i) pinigine prievolė, kad ir kokia maža ji būtų, nepaisant jos pavadinimo ir taikymo būdo; ii) vienašališkai taikoma nacionalinėms arba užsienio prekėms; iii) atsirandanti dėl to, kad jos kerta sieną. Neturi reikšmės tai, ar mokėjimas nustatytas valstybės naudai, ar jis yra diskriminacinis arba apsauginis³³.

51. Šiuo atveju paaiškinimo reikalauja sąvokos „muitams lygiaverčio poveikio mokėjimai“ trečiasis aspektas, t. y. kad mokestis taikomas dėl to, kad prekės kirto sieną.

52. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paaiškina, kad nagrinėjamas mokestis taikomas tik už Slovakijoje pagamintą ir paskui eksportuotą elektros energiją. Šis mokestis netaikomas už eksportuotą elektros energiją, kuri nebuvo pagaminta Slovakijoje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodo jokio lygiaverčio mokesčio už elektros energiją, pagamintą ir suvartotą Slovakijoje. Taigi, konstatavimo, kad mokestis yra taikomas tik už elektros energiją, eksportuotą iš Slovakijos, o ne už Slovakijoje sunaudotą elektros energiją, pakanka, kad būtų galima padaryti išvadą, jog apmokestinimą lemiantis įvykis yra sienos kirtimas.

53. Tačiau Slovakijos vyriausybė savo rašytinėse pastabose nurodė, kad Nutarime dėl elektros energijos numatyta, kad tą patį mokestį už Slovakijoje suvartotą elektros energiją turi mokėti galutinis vartotojas ar klientas ir (kai kuriais atvejais) elektros gamintojas ir paskirstymo tinklo operatorius, neatsižvelgiant į elektros energijos kilmę (nesvarbu, ar ji pagaminta šalies viduje, ar importuota)³⁴.

54. Jei taip būtų, ar galima manyti, kad įvykis, dėl kurio šis mokestis atsiranda, yra tai, kad buvo kiršta siena?

55. Teisingumo Teismas nusprendė, kad vidaus mokestis, sistemingai ir pagal tuos pačius kriterijus taikomas eksportuotoms prekėms ir neeksportuotoms prekėms, nepatenka į draudimo taikyti muitams lygiaverčio poveikio mokėjimų taikymo sritį³⁵. Svarbūs kriterijai yra tai, ar sandoris, dėl kurio taikomas mokestis už abiejų kategorijų prekes, ekonominiu požiūriu yra tas pats, vertinant prekybos etapą, kategorijas asmenų, kuriems tenka mokėti šį mokestį, mokesčio apskaičiavimo metodą ir galutinį mokesčio panaudojimą³⁶.

56. Būtent nacionalinis teismas turi reikalingos informacijos, kad būtų galima taikyti šiuos kriterijus.

57. Iš informacijos, kuri buvo pateikta Teisingumo Teismui, atrodo, kad mokestis nėra taikomas tuo momentu, kuris atitinka tą patį prekybos etapą tiek elektros energijos, suvartotos Slovakijoje, tiek eksportuotos elektros energijos atveju, taip pat mokesčio našta netenka tos pačios kategorijos asmenims. Kaip matyti iš Nutarimo dėl elektros energijos 12 straipsnio, kaip jį Teisingumo Teismui pristatė Slovakijos vyriausybė, mokestį už Slovakijoje suvartotą elektros energiją moka galutinis vartotojas arba klientas³⁷, o mokestį už eksportuojamą elektros energiją moka eksportuotojas. Taigi pirmuoju atveju mokestis mokamas už suvartojamą elektros energiją ir iš esmės po to, kai elektros energija pereina įvairius etapus nuo perdavimo iki tiekimo ir suvartojimo. Tuo atveju, kai elektros energija eksportuojama, yra priešingai – būtent eksportuotojui taikomas mokestis, o elektros energija nebuvo nei suvartota, nei perduota iš perdavimo tinklo.

33 Šiuo klausimu žr. 1969 m. liepos 1 d. Sprendimo *Brachfeld ir Chougol Diamond*, 2/69 ir 3/69, EU:C:1969:30, p. 222. Muitams lygiaverčio poveikio mokėjimų sąvokos apibrėžtis nuo to laiko nepasikeitė. Žr., *inter alia*, 2018 m. kovo 1 d. Sprendimo *Petrotel-Lukoil ir Georgescu*, C-76/17, EU:C:2018:139, 21 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

34 Slovakijos vyriausybė šiuo klausimu daro nuorodą į Nutarimo dėl elektros energijos 12 straipsnio 2–8 dalis. FENS šio klausimo, atrodo, neginčijo.

35 Šiuo klausimu žr. 2002 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Nygård*, C-234/99, EU:C:2002:244, 28 punktą.

36 Šiuo klausimu žr. 2002 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Nygård*, C-234/99, EU:C:2002:244, 29–39 punktus.

37 Tam tikrais atvejais būtent paskirstymo operatorius arba elektros energijos gamintojas moka šį mokestį už elektros energiją, suvartojamą savo patalpose, kitais tikslais nei elektros energijos gamyba.

58. Šiuo aspektu nagrinėjama byla skiriasi nuo bylos *Nygård*, kurioje Teisingumo Teismas konstatavo, kad įvykis, dėl kurio atsiranda prievolė mokėti mokestį už Danijoje išaugintas ir vidaus rinkoje parduotas skersti kiaules, kurių privalo mokėti augintojas, kai kiaulės pristatomos skersti, ir mokestį už eksportuotas gyvas kiaules, kurių moka eksportuotojas neatsižvelgiant į tai, ar jis yra ir augintojas, yra tas pats, t. y. tada, kai gyvuliai išvežami iš Teisingumo Teismo vadinamos „pirminės nacionalinės auginimo vietos“³⁸. Šiuo atveju mokestis taikomas už Slovakijoje suvartotą elektros energiją, kai ji pasiekia galutinį vartotoją arba klientą, ir už eksportuotą elektros energiją prieš paskirstymą ir prieš tai, kai ji tampa prieinama galutiniam vartojimui³⁹. Be to, elektra yra suvartojamas produktas⁴⁰. Tais atvejais, kai elektros energijos mokestis taikomas vartojimo etape, tai reiškia, kad produkto nebėra rinkoje. O eksportuota elektros energija vis dar yra rinkoje ir gali būti (ir paprastai yra) papildomų sandorių objektas.

59. Pereinant prie mokesčio apskaičiavimo metodo pažymėtina, kad, tai, be abejo, yra nacionalinės teisės dalykas. Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad mokestis skaičiuojamas remiantis perduotomis kilovatvalandėmis. FENS rašytinėse pastabose tvirtina, kad mokesčio dydis buvo didesnis už eksportuotą elektros energiją, tačiau Slovakijos vyriausybė tai neigia. Nacionalinis teismas turi tai patikrinti ir nuspręsti, ar yra objektyvių galimos diferenciacijos priežasčių.

60. Be to, kaip matyti iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos, materialinis mokesčio taikymas ir jo taikymas laiko atžvilgiu, kiek tai susiję su Slovakijoje suvartota elektros energija ir eksportuota elektros energija, skiriasi. Juo apmokestinama visa Slovakijoje suvartota elektros energija, neatsižvelgiant į tai, ar ji pagaminta šalyje, ar importuota, tačiau tais atvejais, kai elektros energija yra eksportuojama, mokestis taikomas tik šalyje pagamintai elektros energijai. Be to, nors mokestis už Slovakijoje suvartotą elektros energiją, atrodo, yra nuolatinis, mokestis už eksportuotą elektros energiją buvo laikinas, taikytas tik nuo 2008 m. sausio 1 d. iki 2009 m. kovo 31 d.

61. Dėl mokesčio galutinio naudojimo Slovakijos vyriausybė teigia, kad jis atitinka perdavimo tinklo operatoriaus pajamas ir naudojamas perdavimo tinklo patikimui užtikrinti. Slovakijos vyriausybė mano, kad šios paslaugos yra vienodai naudingos tiek vidaus rinkoje suvartojamai elektros energijai, tiek eksportuojamai elektros energijai. Vis dėlto tokia paslauga, atrodo, yra nuolatinio pobūdžio, o tai nepaaiškina, kodėl turėtų būti nustatytas laikinas mokestis. Be to, nors mokesčio galutinis panaudojimas yra aspektas, į kurį reikia atsižvelgti siekiant nustatyti apmokestinimą lemiantį įvykį, pagal suformuotą jurisprudenciją muitams lygiaverčio poveikio mokėjimai yra draudžiami, neatsižvelgiant į jų nustatymo tikslą ir iš jų gaunamų pajamų paskirtį⁴¹.

62. Manau, kad šiuo atveju apmokestinimą lemiantis įvykis yra tai, kad elektros energija kirto Slovakijos sieną. Šioje byloje nagrinėjamas mokestis, mokamas už Slovakijoje suvartotą elektros energiją, neatsižvelgiant į tai, ar ji pagaminta šalyje, ar importuota, tačiau tais atvejais, kai elektros energija yra eksportuojama, taikomas tik trumpą laikotarpį ir tik už šalies viduje pagamintą elektros energiją, yra muitui lygiaverčio poveikio mokėjimas.

63. Kalbant apie galimus eksporto mokesčio pateisinimus, pažymėtina, kad pagal suformuotą jurisprudenciją SESV 30 straipsnyje įtvirtintas draudimas yra bendro ir absoliutaus pobūdžio⁴². Sutartyje nėra numatyta jokių nukrypti leidžiančių nuostatų, o Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad iš (dabartinių) SESV 28 ir 30 straipsnių aiškumo, tikrumo ir neribotos taikymo srities matyti, kad

38 2002 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Nygård*, C-234/99, EU:C:2002:244, 29 punktą.

39 Norėčiau pridurti, jog FENS argumentą, kad eksportuotai elektros energijai gali būti taikomas dvigubas apmokestinimas už perdavimo tinklo paslaugas, Teisingumo Teismas atmetė tais atvejais, kai ES teisės aktuose nėra jokių nuostatų, draudžiančių dvigubą apmokestinimą. Šiuo klausimu žr. 2002 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Nygård*, C-234/99, EU:C:2002:244, 37 ir 38 punktus.

40 Nors pagal energijos tvermės dėsnį energija nei sukuriamą, nei išnyksta, o tik paverčiama kitos rūšies energija, elektros energijos, kai ji suvartojama, nebėra rinkoje, bent jau mokesčių tikslais.

41 Šiuo klausimu žr. 2007 m. birželio 21 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, C-173/05, EU:C:2007:362, 42 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2004 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *Carbonati Apuani*, C-72/03, EU:C:2004:506, 31 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

42 2000 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Michailidis*, C-441/98 ir C-442/98, EU:C:2000:479, 14 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

muitų draudimas yra esminė taisyklė ir kad bet kokia išimtis turi būti aiškiai numatyta⁴³. Teisingumo Teismas atsisakė pagal analogiją išplėsti SESV 36 straipsnyje numatytas nuo SESV 34 ir 35 straipsnių leidžiančias nukrypti nuostatas taip, kad jos apimtų ir muitus, ir muitams lygiaverčio poveikio mokėjimus, ir nurodė, kad tokios pagrindinės taisyklės išimtys turi būti aiškinamos siaurai⁴⁴.

64. Taigi Slovakijos vyriausybės argumentai, kad eksporto mokestis buvo pagrįstas, nes nustatytas pagal Direktyvos 2005/89 5 straipsnį ir tik laikotarpiu nuo 2008 m. sausio 1 d. iki 2009 m. kovo 31 d., nes reikėjo užtikrinti tinklo veikimą, stabilumą ir patikimumą, atsižvelgiant į tikėtiną gamybos sumažėjimą, turi būti atmesti⁴⁵. Be to, ginčijamos priemonės darė tokį poveikį, kad tapo sunkiau eksportuoti elektros energiją, ir nebūtinai užtikrino, kad Slovakijos vyriausybės numatytas tikslas bus pasiektas⁴⁶.

65. Nyderlandų vyriausybė nurodo, kad nagrinėjamas mokestis yra atlyginimas už paslaugą, t. y. Slovakijos elektros energijos tinklo stabilumo ir patikimumo užtikrinimą, todėl nepatenka į SESV 30 straipsnio taikymo sritį.

66. Teisingumo Teismas sutiko, kad mokestis, kuris yra mokėjimas už ūkio subjektui faktiškai suteiktą paslaugą ir kurio dydis yra proporcingas šiai paslaugai, nėra muitui lygiaverčio poveikio mokėjimas⁴⁷. Tačiau tam, kad šis mokestis nepatektų į SESV 30 straipsnio taikymo sritį, suteikta paslauga turi suteikti konkrečios naudos konkrečiam eksportuotojui⁴⁸. Nauda viešajam interesui yra pernelyg bendro pobūdžio ir ją sunku įvertinti, kad į ją būtų atsižvelgta kaip į faktiškai suteiktą konkrečią naudą⁴⁹.

67. Slovakijos vyriausybė savo rašytinėse pastabose šiuo aspektu trumpai užsiminė, kad mokestis užtikrina perdavimo tinklo patikimumą ir veikimą ir tokias paslaugas, kurios garantuotų gamybos vietų veiklą. Slovakijos vyriausybė nedalyvavo teismo posėdyje ir nepateikė papildomos informacijos.

68. Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos negali pakakti, siekiant įvertinti, ar atitinkamas mokestis yra mokėjimas už paslaugas, suteikiančias konkrečios naudos konkrečiam eksportuotojui. Be to, FENS per teismo posėdį teigė, kad šiam mokesčiui turėtų būtų taikomas PVM, o tai paprastai rodo, kad mokesčio suma yra mokėjimas už paslaugą, tačiau to nepakanka, kad būtų galima daryti išvadą, jog jis atitinka Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatytus kriterijus, kad galėtų būti laikomas mokesčiu už ūkio subjektui faktiškai suteiktas paslaugas, kurios nepatenka į SESV 30 straipsnio taikymo sritį.

69. Iš to matyti (su sąlyga, kad nacionalinis teismas patikrins faktines aplinkybes), kad mokestis, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuris taikomas nacionalinėje teritorijoje pagamintai elektros energijai dėl to, kad ji kerta valstybės sieną, yra muitams lygiaverčio poveikio mokėjimas už eksportą, kuris patenka į SESV 30 straipsnio taikymo sritį, jeigu taikomas prekybai tarp valstybių narių. Šis mokestis taip pat draudžiamas, kiek tai susiję su eksportu į trečiąsias šalis, nes pagal SESV 3 straipsnio 1 dalies a ir e punktus, 28 straipsnio 1 dalį ir 206 ir 207 straipsnius tokie mokesčiai priklauso išimtinai Europos Sąjungos kompetencijai.

43 Šiuo klausimu žr. 1962 m. gruodžio 14 d. Sprendimą *Komisija / Liuksemburgas ir Belgija*, 2/62 ir 3/62, EU:C:1962:45, p. 432.

44 Šiuo klausimu žr. 1968 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Komisija / Italija*, 7/68, EU:C:1968:51, p. 430.

45 Slovakijos vyriausybė nepaaiškina, kaip laikinas mokestis, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, galėtų patekti į šios direktyvos 5 straipsnio taikymo sritį, o tai valstybėms narėms leistų priimti tinkamas priemones, siekiant išlaikyti pusiausvyrą tarp elektros energijos pasiūlos ir paklausos. Ji tik pakartoja, kad šis mokestis susijęs su sistemos stabilumu ir tiekimo saugumu bei patikimumu.

46 Pagal analogiją žr. 1968 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Komisija / Italija*, 7/68, EU:C:1968:51, p. 430.

47 2004 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *Carbonati Apuani*, C-72/03, EU:C:2004:506, 31 punktą.

48 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, 18/87, EU:C:1988:453, 7 punktą.

49 Šiuo klausimu žr. 1969 m. liepos 1 d. Sprendimo *Komisija / Italija*, 24/68, EU:C:1969:29, 16 punktą.

Klasifikavimas kaip diskriminacinio vidaus apmokestinimo

70. Rašytinėse pastabose Nyderlandų ir Slovakijos vyriausybės užsiminė apie galimybę, kad nagrinėjamas mokestis gali patekti į SESV 110 straipsnio taikymo sritį. Komisija panašias pastabas pateikė per posėdį. Vis dėlto, mano nuomone, šis mokestis patenka į SESV 30 straipsnio taikymo sritį, ir iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad dvi nuostatos, kurios papildo viena kitą, siekiant tikslo uždrausti visas nacionalines mokesčines priemones, galinčias diskriminuoti iš kitų valstybių narių atvežtas ar į jas vežamas prekes ir sudarančias kliūčių laisvam prekių judėjimui Europos Sąjungos viduje įprastomis konkurencijos sąlygomis, negali būti taikomos kartu⁵⁰. Tos pačios priemonės priklausymas abiem kategorijoms vienu metu nesuderinamas su bendra Sutarčių struktūra⁵¹.

71. Jeigu Teisingumo Teismas laikytųsi priešingos nuomonės ir nuspręstų, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas mokestis nepatenka į SESV 30 straipsnio taikymo sritį, reikėtų panagrinti SESV 110 straipsnį. Aš tai padarysiu trumpai.

72. Mokestis yra ne muitui lygiaverčio poveikio mokėjimas, o vidaus mokestis, kaip tai suprantama pagal SESV 110 straipsnį, jei priklauso bendrajai vidaus mokesčių sistemai, kuri sistemingai taikoma gaminių kategorijoms remiantis objektyviais, nuo gaminių kilmės ar paskirties nepriklausančiais kriterijais⁵². Nors SESV 110 straipsnyje aiškiai nurodytos tik importuotos prekės, iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad eksportuotos prekės taip pat patenka į šios nuostatos taikymo sritį⁵³.

73. Tam, kad fiskalinės taisyklės, kurios taikomos valstybės narės viduje, būtų draudžiamos pagal SESV 110 straipsnį, jos turi būti *diskriminacinio* arba *apsauginio* pobūdžio⁵⁴. Ši nuostata buvo aiškinama plačiai ir apima visas apmokestinimo procedūras, kurios užkerta kelią vienodų sąlygų taikymui nacionaliniams ir importuotiems (arba eksportuotiems) produktams. Todėl šiame straipsnyje įtvirtintas draudimas turi būti taikomas kiekvienu atveju, kai mokestis gali atgrasyti nuo prekių iš kitų valstybių narių importo nacionalinių gaminių naudai⁵⁵. Laikaisi nuomonės, kad šie principai taikomi pagal analogiją mokesčiams, kurie gali atgrasyti nuo nacionalinių prekių eksporto į kitas valstybes nares vidaus vartojimo naudai.

74. Teisingumo Teismas aiškiai nurodė, kad *nediferencijuojant* taikomas vidaus mokestis „vis dėlto turi būti laikomas pažeidžiančiu [SESV 110 straipsnyje] nustatytą diskriminacijos draudimą, jei apmokestintų nacionalinių prekių, kurios buvo perdirbtos ir parduotos vidaus rinkoje, gaunama nauda, kurią užtikrina iš mokesčio gautos pajamos, tik iš dalies kompensuoja šioms prekėms tenkantį mokestį ir taip daro neigiamą poveikį eksportuojamiems nacionaliniams produktams. <...> Tokiu atveju eksportuojamam produktui taikomas mokestis, kuris iš principo yra teisėtas, turės būti uždraustas tiek, kiek jis iš dalies kompensuoja mokestį už vidaus rinkoje perdirbtą ar parduotą produktą, ir turės būti proporcingai sumažintas. <...> Pagal suformuotą jurisprudenciją nacionalinis teismas turi nustatyti bet kokios eksportuojamų produktų diskriminacijos apimtį <...> Šiuo tikslu jis turi patikrinti, ar bendros atitinkamo mokesčio sumos, surinktos už vidaus rinkoje parduotus produktus, ir nauda, kuri tenka tik šiems produktams, referenciniu laikotarpiu yra finansiškai lygiavertės“⁵⁶.

50 2008 m. liepos 17 d. Sprendimo *Essent Netwerk Noord ir kt.*, C-206/06, EU:C:2008:413, 40 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija.

51 2014 m. spalio 2 d. Sprendimo *Orgacom*, C-254/13, EU:C:2014:2251, 20 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija.

52 2006 m. birželio 8 d. Sprendimo *Koornstra*, C-517/04, EU:C:2006:375, 16 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija.

53 2003 m. gegužės 22 d. Sprendimo *Freskot*, C-355/00, EU:C:2003:298, 45 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija.

54 1992 m. kovo 11 d. Sprendimo *Compagnie commerciale de l'Ouest ir kt.*, C-78/90 to C-83/90, EU:C:1992:118, 24 punktas.

55 Šiuo klausimu žr. 2007 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Stadtgemeinde Frohnleiten ir Gemeindebetriebe Frohnleiten*, C-221/06, EU:C:2007:657, 40 punktą.

56 Šiuo klausimu žr. 2002 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Nygård*, C-234/99, EU:C:2002:244, 42 ir 43 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją.

75. Slovakijos vyriausybė teigia, kad mokestis už tinklo paslaugas turėtų būti laikomas vidaus mokesčiu, tačiau jis jokių būdu nėra diskriminacinio pobūdžio, nes vienodai taikomas tiek iš Slovakijos eksportuotai elektros energijai, tiek Slovakijoje suvartotai elektros energijai pagal objektyvius kriterijus, neatsižvelgiant į tai, ar prekė kerta sieną.

76. Remdamasi argumentais, nurodytais šios išvados 57–61 punktuose, manau, kad nagrinėjamas mokestis gali atgrasyti nacionalinių prekių eksportą ir padidinti jų vartojimą vidaus rinkoje. Kalbant apie naudą, kurios galima gauti suvartojant elektros energiją nacionalinėje rinkoje ar ją eksportuojant, pažymėtina, kad Teisingumo Teismui pateiktas tik bendro pobūdžio teiginys, kad susitarimas užtikrina perdavimo tinklo patikimumą ir veikimą, paslaugų teikimą ir gamybos vietų veiklą. To nepakanka, kad būtų galima įvertinti, ar šie privalumai atsveria vienos kategorijos elektros energijai tenkantį mokestį.

77. Nacionalinis teismas turi atlikti būtinus patikrinimus ir padaryti reikiamas išvadas, todėl pagrindinės bylos šalys ir į bylą įstojusi šalis tam teismui turi pateikti būtinų įrodymų, kaip to reikalaujama⁵⁷. Jeigu, atsižvelgiant į principus, kylančius iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, paaiškėtų, kad šis mokestis bet kuriuo atveju yra diskriminuojamojo arba apsauginio pobūdžio, jis turi būti laikomas draudžiamu pagal SESV 110 straipsnį.

78. Taigi, jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas mokestis nepatenka į SESV 30 straipsnio taikymo sritį, šis mokestis turėtų būti laikomas vidaus mokesčiu, draudžiamu pagal SESV 110 straipsnį, jeigu susijęs su bendrąja vidaus mokesčių sistema, kuri sistemaiškai taikoma visai elektros energijai pagal objektyvius kriterijus, neatsižvelgiant į jos kilmę ar paskirtį, tačiau yra diskriminuojamo arba apsauginio pobūdžio. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti reikšmingas faktines aplinkybes ir padaryti reikiamas išvadas.

Išvada

79. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Okresný súd Bratislava II* (Bratislavos antrasis apylinkės teismas, Slovakija) pateiktus klausimus:

Su sąlyga, kad nacionalinis teismas patikrins faktines aplinkybes, mokestis, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, kuris taikomas nacionalinėje teritorijoje pagamintai elektros energijai dėl to, kad ji kerta valstybės sieną, yra muitams lygiavėrcio poveikio mokėjimas už eksportą, kuris patenka į SESV 30 straipsnio taikymo sritį, jeigu taikomas prekybai tarp valstybių narių. Šis mokestis taip pat draudžiamas, kiek tai susiję su eksportu į trečiąsias šalis, nes pagal SESV 3 straipsnio 1 dalies a ir e punktus, 28 straipsnio 1 dalį ir 206 ir 207 straipsnius tokie mokesčiai priklauso išimtinei Europos Sąjungos kompetencijai. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti reikšmingas faktines aplinkybes ir padaryti reikiamas išvadas.

⁵⁷ Šiuo klausimu žr. 2002 m. balandžio 23 d. Sprendimo *Nygård*, C-234/99, EU:C:2002:244, 47 punktą.